

Początek legendy

Ludwig van Beethoven
Mondscheinsonate – Pathétique
Jos van Immerseel (pianoforte)
Wydawnictwo Accent (ACC 10032)
nagranie: 1983
wydanie (reedycja): 2009

Osoby znudzone szablonowymi interpretacjami najpopularniejszych sonat Beethovena tym razem na pewno nie utną sobie drzemki: nagrania, dokonane blisko 30 lat temu (!) przez Josa van Immerseela na wiedeńskim fortepianie Conrada Grafa (z 1824 roku), wznowione ostatnio przez belgijską firmę Accent (w serii Plus), już od pierwszych dźwięków nie pozwalają słuchaczowi na obojętność. To następstwo przykuwających uwagę – osobliwych i zarazem urzekających – brzmień historycznego instrumentu, po który sięgnął flamandzki „klawiszowiec” i dyrygent, znany także z kunsztownych realizacji orkiestrowych utworów Mozarta, Beethovena, Berlioz, a także Ravela, przygotowywanych z zespołem Anima Eterna (i wydawanych m.in. przez firmę Zig-Zag Territoires). W programie płyty znalazły się: Sonata quasi una Fantasia cis-moll op. 27 no. 2 (Mondschein), Sechs Bagatellen op. 126, Grande Sonate Pathétique c-moll op. 13 oraz Andante WoO 57. Najatrakcyjniejsze okazują się oczywiście obie sonaty, ale niezwykły cykl tworzą także bagatele.

Otwierające płytę Adagio sostenuto z Sonaty cis-moll – początkowo tak ciche, że ledwie słyszalne – daje początek niezwykle, muzycznemu spektaklowi, którego program wydaje się wywiedziony z przypisanego tej kompozycji podtytułu: „Księżycowa”. Pierwsza część to medytacyjny nokturn – muzyka zawieszona i mroczna, wzbogacana stopniowo refleksami lirycznej melodii (jak ciemność przełamana światłem wschodzącego księżycy?). Uzyskane przez Immerseela brzmienia są wynikiem pomysłowego – i jakże trafnego ze względu na przyjęty zamysł – wykorzystania moderatora, wytłumiającego dźwięki pianoforte. Część druga – Allegretto – to pogodna dygresja w nocnej opowieści: beztraska, emanująca poczuciem bezpieczeństwa muzyka z kącika dziecięcego, której akordowa faktura na historycznym fortepianie brzmi finezyjnie i lekko. Część trzecia – Presto agitato – przynosi dynamiczny obraz nocnej nawałnicy: gwałtowny wiatr, oddawany w brzmiających głucho basach, oraz trzaskające pioruny przedstawiane w poświstach i rozbłyskach sopranów. Sugestywność tego romantycznego pejzażu jest skutkiem wykorzystania możliwości brzmieniowych dawnego instrumentu w poszczególnych fragmentach jego skali.

Wielobarwność dźwiękową słyhać też wyraźnie w każdej części Sonaty „Patetycznej” c-moll – nie tak malarskiej jak „Księżycowa”, będącej bowiem muzycznym studium emocjonalnych form wzniosłości. Fluktuacje nastrojów w części pierwszej (Grave. Allegro di molto e con brio), heroizm i śpiewny liryzm w melodyjnych tematach z części drugiej (Adagio cantabile), wpisane w finał (Rondo Allegro) pełne energii, nieustępliwe ponawianie podniosłych czynów – wszystkie szczegóły programu tej Sonaty dają się łatwo usłyszeć w misternej grze Immerseela.

Równie mistrzowsko interpretuje on bagatele, subtelnie eksponując ich teatralny charakter.

Każda z miniatur wydaje się zawierać odmienny przekaz emocjonalno-obrazowy: są tu zatem sentymentalne wspomnienia (Andante con moto), niebezpieczne wędrówki (Allegro), szczęśliwe chwile z kimś bliskim (Andante, cantabile ed espressivo), pełne dramatycznych kontrastów zjawiska (Presto), ciepło domowego ogniska (Quasi allegretto) oraz uroczne sceniczne przedstawienie (Presto. Andante amabile e con moto). I ponownie plastycznemu ukazywaniu tych muzycznych treści sprzyja bogactwo brzmień, którymi dysponuje historyczny fortepian.

Reedycja tego nagrania dodatkowo uzmysławia, że estradowy i fonograficzny renesans dawnych fortepianów nie zaczął się w latach 90. XX wieku, kiedy to rozbłysły gwiazdy Andreasa Steinera czy Ronalda Brautigama. W przyszłych syntezach dotyczących nurtu „historycznie poinformowanych” interpretacji pianistycznych nie powinno zabraknąć wiadomości o tej spektakularnej płycie Josa van Immerseela.

Jerzy Wiśniewski

Teatr Polski w Poznaniu

**METAFORY 2010
RZECZYWISTOŚCI**

Ogólnopolski
konkurs
poświęcony
polskiej
dramaturgii
współczesnej

**Dramaty
zakwalifikowane
do finału
konkursu:**

„Chłopiec malowany”
Piotra Rowickiego

„Generał”
Jarosława Jakubowskiego

„Miss Julia Pastrana”
Joanny Gerigk

18, 19 września 2010: prezentacja
dramatów w formie czytań
scenicznych i finał konkursu -
przyznanie nagrody Jury, nagrody
publiczności i nagrody dziennikarzy.

e-mail: konkurs@teatr-polski.pl,
www.metaforyrzeczywistosci.pl